

Vrouwenraad

Obstakels tewerkstellingsgraad

75%

Dossier 2019:

Een beschrijvende kwantitatieve analyse vanuit genderperspectief

vrouwenraad
beslist feminist

VROUWENRAAD

Middaglijnstraat 10

1210 Brussel

02 229 38 19

www.vrouwenraad.be

info@vrouwenraad.be

Voor meer informatie of een gesprek, contacteer Magda De Meyer voorzitter Vrouwenraad,
via info@vrouwenraad.be

Doelstellingen Europa 2020	5
Globale tewerkstellingsgraad naar geslacht	7
Tewerkstellingsgraad naar leeftijdsgroepen	8
Tewerkstellingsgraad bij ouderen	9
Tewerkstellingskloof tussen Belgen en niet-EU28 inwoners	11
Tewerkstellingsgraad van migrantenvrouwen	12
Tewerkstellingsgraad naar onderwijsniveau	15
NEET-jongeren	16
Tewerkstellingsgraad personen met belemmeringen	17
Tewerkstellingsgraad van de Vlaamse kansengroepen	19
Het hebben van kinderen	20
Het verlenen van zorg	21
Deeltijds werken	21
Onderbrekingsstelsels	22
Kinderopvang	24
Mantelzorgen	25
Huishoudens	25
Besluit obstakels	26
Vrouwenraadaanbeveling	28

Lijst met figuren

Figuur 1: Evolutie gemiddelde effectieve pensioenleeftijd in België naar geslacht 1970 -2017	11
Figuur 2: Tewerkstellingsgraad van personen van 20 tot 64 jaar naar geslacht en origine 2008-2014	14

Lijst met tabellen

Tabel 1 Evolutie globale tewerkstellingsgraad naar geslacht in EU28 en België 2010-2018.....	7
Tabel 2 Evolutie globale tewerkstellingsgraad naar geslacht in België en Vlaanderen 2010-2018.....	7
Tabel 3 Evolutie tewerkstellingsgraad naar geslacht en leeftijdsgroep in België 2010 -2018 .	8
Tabel 4 Evolutie tewerkstellingsgraad 55 tot 64-jarigen in België en Vlaanderen 2010 -2018	9
Tabel 5 Evolutie gemiddelde effectieve pensioenleeftijd naar geslacht in België 1970-2017.	9
Tabel 6 Evolutie van de kloof van de tewerkstellingsgraad bij 20 tot 64-jarigen in België en Vlaanderen tussen Belgen en niet-EU-28 inwoners in procentpunten 2010 - 2018	11
Tabel 7 Evolutie tewerkstellingsgraad naar onderwijsniveau van de 20 tot 64-jarigen in België 2010 -2018.....	15
Tabel 8 Evolutie percentage jongeren van 15 tot 24 jaar naar geslacht dat noch werk heeft en noch onderwijs, noch opleiding volgt in België en Vlaanderen (NEET) 2010 - 2018.....	16
Tabel 9 Evolutie tewerkstellingsgraad van mensen met belemmeringen 15-64 jaar in Vlaanderen 2010-2015	17
Tabel 10 Tewerkstellingsgraad naar definitie van handicap en naar geslacht in België en de EU-28 in 2011	18
Tabel 11 Gender- en handicapkloof in procentpunt in de tewerkstellingsgraad 15-64 jaar naar definitie van handicap in België en de EU28 in 2011	18
Tabel 12 Evolutie tewerkstellingsgraad naar kansengroepen in Vlaanderen 2003-2015	19

Tabel 13 Evolutie tewerkstellingsgraad vrouwen tussen 20 en 49 jaar met één kind of jongste kind onder 6 jaar in België 2010-2015	20
Tabel 14 Evolutie tewerkstellingsgraad vrouwen tussen 20 en 49 jaar met een kind of jongste kind van 6 tot 12 jaar in België 2010-2015	20
Tabel 15 Tewerkstellingsgraad volgens het aantal kinderen in België in 2018.....	21
Tabel 16 Aandeel van de deeltijds werkenden in de totale werkgelegenheid naar geslacht en leeftijd in België en Vlaanderen in 2017	21
Tabel 17 Deeltijds werk bij loontrekkenden volgens regime deeltijds werk naar geslacht in België 2017-2018.....	22
Tabel 18 Thematische verloven naar geslacht in België en Vlaanderen 2010-2018	23
Tabel 21 Evolutie aandeel huishoudens waar niemand betaald werk verricht, 18 tot 59 jaar, naar geslacht in België en Vlaanderen 2010-2018	25
Tabel 22 Evolutie aantal huisvrouwen en huismannen in absolute cijfers naar geslacht in België 2010-2018 in België.....	26

Doelstellingen Europa 2020

Conform de Strategie "Europa 2020" (Europese Raad van 17 juni 2010) heeft de Europese werkgelegenheidsstrategie tot doel vele arbeidsplaatsen van een betere kwaliteit te creëren in de hele Europese Unie. Van belang in dit verhaal is het bereiken van een tewerkstellingsgraad van 75% voor de EU-landen tegen 2020, een daling van vroegtijdige schoolverlaters en een vermindering van het aantal personen dat getroffen wordt door armoede of sociale uitsluiting.

In dit dossier gaan we dieper in op de obstakels voor het bereiken van die beoogde tewerkstellingsgraad van 75% vanuit genderperspectief. Gendergelijkheid is immers één van de doelstellingen van de [EU 2020-strategie](#). Al in december 2015 presenteerde de Europese Commissie een plan voor de periode 2016-2019, met de titel 'Strategisch engagement voor gendergelijkheid' met als doel de inspanningen van de lidstaten op te voeren. Dit plan bekrachtigt bovendien het [Europees Pact voor Gendergelijkheid 2011-2020](#).

De doelstellingen voor de EU, België en Vlaanderen zijn enigszins anders wat betreft de globale tewerkstellingsgraad:

- **EU:** Werkgelegenheid voor **75 %** van de bevolking tussen 20 en 64 jaar voor zowel mannen als vrouwen. Dit betekent dat het noodzakelijk is om prioriteit te geven aan het aanpakken van belemmeringen voor de participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt bij de uitvoering van de strategie.
- **België:** Werkgelegenheid voor **73,2%** van de bevolking tussen 20 en 64 jaar
- **Vlaanderen:**
 - o Aanvankelijk: De globale werkzaamheidsgraad van bevolking tussen 15-64 jaar stijgt tot minstens 70% in 2020, dankzij een gemiddelde jaarlijkse groei van minstens een 0,5 procentpunt ([Pact 2020](#))
 - o Bijgestuurd: Het bereiken van een globale werkzaamheidsgraad van minstens **76%** bij Vlamingen tussen 20 en 64 jaar oud¹ (Vlaams Hervormingsprogramma 2012).

Conform de richtsnoeren voor de werkgelegenheid hebben België en Vlaanderen eveneens de volgende **subdoelstellingen** bepaald die ze willen bereiken tegen 2020:

¹ [Pact 2020. Kernindicatoren. Meting 2016](#), p. 147.

Subdoelstellingen België	Subdoelstellingen Vlaanderen
<p>Werkgelegenheidsgraad bij vrouwen van 69 %.</p> <p>Werkgelegenheidsgraad bij oudere werknemers van 50 %.</p> <p>Percentage jongeren dat noch werk heeft en noch onderwijs noch opleiding volgt (NEET) van 8,2 %</p> <p>Kloof tussen de werkgelegenheidsgraad van Belgen en niet-EU-burgers van minder dan 16,5 procentpunten.</p>	<p>Streefwaarde: De werkzaamheidsgraad van vrouwen blijft verder stijgen.</p> <p>Voor kansengroepen (allochtonen, personen met een arbeidshandicap en 50+)verdubbelt de gemiddelde jaarlijkse groei tot minstens 1 procentpunt. De Europese doelstelling voor 55+ (werkzaamheidsgraad van 50%) komt daarmee in zicht.</p> <p>Oudere werknemers: 60% voor de groep 50 tot 64 jaar en 50% voor de groep 55 tot 64 jaar.</p>

De begrippen tewerkstellingsgraad - werkgelegenheidsgraad – werkzaamheidsgraad zijn synoniemen voor: het aandeel werkenden in de totale bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar). Andere synoniemen zijn ook netto-arbeidsparticipatie of netto-arbeidsdeelname.²

Het feit dat veel meer vrouwen deeltijds werken dan mannen, heeft geen invloed op de tewerkstellingsgraad: zowel voltijdse als deeltijdse werknemers tellen mee om de tewerkstellingsgraad te berekenen. Dit betekent dat de cijfers over de tewerkstelling van vooral vrouwen moeten genuanceerd gezien zij het meest terug te vinden zijn in statuten en stelsels die informele arbeid mogelijk maken en hiermee inactiviteit (betaalde arbeid) onzichtbaar wordt gemaakt. Deze indicatoren worden meegenomen om de obstakels bloot te leggen naar effectieve tewerkstelling die economische onafhankelijkheid mogelijk maakt.

Wat de tewerkstellingsgraad wel beïnvloedt zijn *een aantal sociale variabelen zoals het geslacht, de leeftijd, het onderwijsniveau, Belg of niet-inwoner van de EU-28, origine en migratieachtergrond³, belemmeringen/arbeidshandicap, het aantal kinderen, de*

² De bruto-arbeidsparticipatie of -deelname komt overeen met de activiteitsgraad (het aandeel van de bevolking op arbeidsleeftijd dat actief is op de arbeidsmarkt hetzij als werkende, hetzij als werkzoekende).

³ UNIA gebruikt deze begrippen in de Sociaal-economische monitoring:

- Belgische origine
- Vreemde origine (EU-14: Frankrijk, Duitsland, Italië, Nederland, Luxemburg, Ierland, Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Griekenland, Spanje, Portugal, Finland, Zweden en Oostenrijk); EU-13 (Tsjechische Republiek, Estland, Cyprus, Letland, Litouwen, Hongarije, Malta, Polen, Slovenië,

gezinssamenstelling, het verlenen van zorg, ... en de combinatie daarvan. Op deze sociale variabelen werpen we hier ons licht.

Globale tewerkstellingsgraad naar geslacht

Tabel 1 Evolutie globale tewerkstellingsgraad naar geslacht in EU28 en België 2010-2018

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
EU28									
Totaal	64,1	64,2	64,1	64,1	64,8	65,6	66,6	67,6	68,6
M	70,1	70,0	69,6	69,4	70,1	70,8	71,8	72,9	73,8
V	58,2	58,4	58,6	58,8	59,6	60,4	61,4	62,4	63,3
België									
Totaal	62,0	61,9	61,8	61,8	61,9	61,8	62,3	63,1	64,5
M	67,4	67,1	66,9	66,4	65,8	65,5	66,6	67,5	68,2
V	56,5	56,7	56,8	57,2	57,9	58,0	58,1	58,7	60,7

Bron: op basis van Eurostat, Employment rates by sex, age and citizenship (%) [lfsa_ergan] Last update: 23-05-2019. http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_ergan&lang=en

In 2018 is de globale tewerkstellingsgraad van 75% behaald in Denemarken (75,4%), Duitsland (75,9%), Nederland (77,2%) en Zweden (77,5%). Voor mannen in Tsjechië (81,8%), Malta (81,2%) en Nederland (81,6%). Voor vrouwen in Zweden (76%).

In alle EU-landen is de tewerkstellingsgraad van vrouwen lager dan die van mannen.

Tabel 2 Evolutie globale tewerkstellingsgraad naar geslacht in België en Vlaanderen 2010-2018

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018
België									
Totaal	67,7	67,3	67,2	67,3	67,3	67,2	67,7	68,5	69,7
M	73,5	73,0	72,7	72,3	71,6	71,3	72,3	73,4	73,9
V	61,6	61,5	61,7	62,1	62,9	63,0	63,0	63,6	65,5
Vlaanderen									
Totaal	72,1	71,8	71,5	71,9	71,9	71,9	72,0	73,0	74,6
M	77,4	77,0	76,7	76,8	76,2	75,6	76,3	77,7	78,5
V	66,7	66,4	66,2	66,9	67,6	68,2	67,7	68,2	70,7

Bron: op basis van Statbel EAK

*breuk in resultaten wegens grondige hervorming EAK (Enquête naar de arbeidskrachten)

In 2018 zitten enkel mannen boven de beoogde tewerkstellingsgraad, zowel in België met 73,9% (t.o.v. 73,2% in 2010) als in Vlaanderen met 78,5% (t.o.v. 76%). Er is een stabiliteit

Slowakije, Bulgarije, Roemenië en Kroatië); Kandidaat EU; andere Europeanen; Maghrebijnen, Andere Afrikanen, Nabije/Midden-Oosten; Oceanië/Verre Oosten, Andere Aziaten; Noord-Amerikanen; Zuid/Centraal Amerikanen; Onbepaald

- Onbepaalde origine: Belg geboren als Belg, één van de ouders als Belg geboren, de andere onbepaald; Belg geboren als Belg, ouders onbepaald, andere.

tussen 2010 en 2018. Mannen zaten in 2010 al aan de vooropgezette tewerkstellingsgraad voor 2020. Tussen 2011 en 2016 zaten ze eronder.

Vrouwen behalen de voor hen beoogde tewerkstellingsgraad niet in 2018 met 65,5% voor België (t.o.v. 69% in 2010). Er is wel een duidelijke stijging sinds 2010, zowel voor gans België als voor Vlaanderen, waardoor de kloof met mannen kleiner wordt.

Tewerkstellingsgraad naar leeftijdsgroepen

Tabel 3 Evolutie tewerkstellingsgraad naar geslacht en leeftijdsgroep in België 2010 -2018

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018
15-24 jaar									
T	25,2	26,0	25,3	23,6	23,2	23,4	22,7	22,7	25,0
M	27,3	27,7	27,8	25,3	24,5	25,0	24,0	24,4	26,4
V	23,1	24,2	22,6	21,9	21,8	21,7	21,4	20,9	23,5
25-54 jaar									
T	80,0	79,3	79,3	79,0	79,1	78,5	79,1	79,5	80,4
M	85,5	84,9	84,5	84,0	83,2	82,5	83,8	84,4	84,5
V	74,4	73,8	73,9	74,0	74,9	74,5	74,3	74,6	76,2
55-64									
T	37,3	38,7	39,5	41,7	42,7	44,0	45,4	48,3	50,3
M	45,6	46,0	46,0	47,7	48,4	48,9	50,7	53,8	55,1
V	29,2	31,6	33,1	35,8	37,0	39,3	40,2	42,8	45,6
Totaal									
T	62,0	61,9	61,8	61,8	61,9	61,8	62,3	63,1	64,5
M	67,4	67,1	66,9	66,4	65,8	65,5	66,5	67,5	68,2
V	56,5	56,7	56,8	57,2	57,9	58,0	58,1	58,7	60,7

Bron: op basis van Statbel EAK

*breuk in resultaten wegens grondige hervorming EAK

Bij de leeftijdsgroepen 15-24 jaar (25%) en 25-54 jaar (80%) zitten we in 2018 op ongeveer hetzelfde niveau als in 2010.

Het verschil tussen mannen (26,4%) en vrouwen (23,5%) in 2018 bedraagt 2,9 procentpunt bij de 15-24-jarigen. In 2010 was dat 4,2 procentpunt. De tewerkstellingskloof tussen mannen en vrouwen daalt in deze leeftijdsgroep met 30,95%.⁴

In de leeftijdsgroep 25-54 jaar ligt het verschil tussen mannen (84,5%) en vrouwen (76,2%) op 8,3 procentpunt in 2018. In 2010 ging het om 11,1 procentpunt. De kloof tussen mannen en vrouwen vernauwt bijgevolg met 25,22%.

De leeftijdsgroep 55-64 boekt winst in 2018 met 13 procentpunt (van 37,3% in 2010 naar 50,3%). Het verschil tussen mannen (55,1%) en vrouwen (45,6%) bedraagt in 2018 9,5 procentpunt. In 2010 was dat 16,4 procentpunt. De kloof v/m versmalt met 20,7%.

⁴ Berekening kloof: 4,2 pp -2,9 pp= 1,3pp : 4,2 pp= 30,95%

Tewerkstellingsgraad bij ouderen

Tabel 4 Evolutie tewerkstellingsgraad 55 tot 64-jarigen in België en Vlaanderen 2010-2018

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018
België									
Totaal	37,3	38,7	39,5	41,7	42,7	44,0	45,4	48,3	50,3
M	45,6	46,0	46,0	47,7	48,4	48,9	50,7	53,8	55,1
V	29,2	31,6	33,1	35,8	37,0	39,3	40,2	42,8	45,6
Vlaanderen									
Totaal	38,2	38,9	40,5	42,9	44,3	45,6	46,7	49,5	52,5
M	46,4	46,3	46,8	48,8	50,3	50,0	51,8	55,1	57,7
V	29,9	31,4	34,2	39,8	42,9	40,5	41,7	42,9	48,1

Bron: op basis van Statbel EAK

*breuk in resultaten wegens grondige hervorming EAK (Enquête naar de arbeidskrachten)

Bij de oudere beroepsbevolking vanaf 55 tot 64 jaar is de tewerkstellingsgraad aanzienlijk lager vergeleken met de gehele beroepsbevolking. Oudere mannen hebben zowel in Vlaanderen als in België een hogere tewerkstellingsgraad dan oudere vrouwen. Bij vrouwen stijgt de tewerkstellingsgraad in hogere mate dan bij mannen omdat vrouwen 10 jaar geleden minder aanwezig waren op de arbeidsmarkt (vroegere uitstap/pensioen). Voor het eerst, in 2018, is meer dan de helft van de 55-plussers aan het werk.

Er blijven grote verschillen tussen de tewerkstellingsgraden van 55-59-jarigen en die van 60-64-jarigen. In 2018 is 68,4% van de 55-59-jarigen in België aan het werk tegenover 30% van de 60-64-jarigen.⁵ Voor Vlaanderen zijn de werkzaamheidsdoelstellingen in 2018 behaald met 63,5% bij de 50 tot 64-jarigen en met 52,5% bij de 55 tot 64-jarigen.⁶

In Vlaanderen daalt de kloof tussen mannen en vrouwen van 16,6 procentpunt in 2010 naar 9,6 procentpunt in 2018, dus met 42,16%.

Het feit dat mensen gemiddeld vroeger met pensioen gaan dan de wettelijke pensioenleeftijd heeft een negatieve invloed op de tewerkstellingsgraad.

Tabel 5 Evolutie gemiddelde effectieve pensioenleeftijd naar geslacht in België 1970-2017

	Mannen	Vrouwen
1970	64,1	62,7
1971	64,2	62,9
1972	64,2	63,1
1973	64,2	63,1
1974	64,2	63

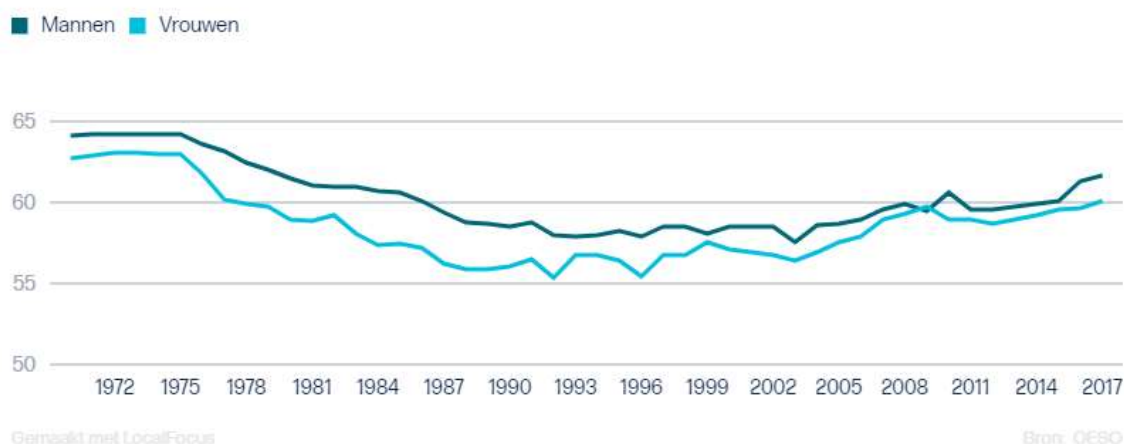
⁵ Statbel, [Records op de Belgische arbeidsmarkt in 2018](#), 27 maart 2019

⁶ Meer info: Over.Werk, De 2020 doelstellingen behaald, maar kloof met EU blijft overeind. De boordtabel eindeloopbaan 2019, 1/2019.

1975	64,2	63
1976	63,6	61,8
1977	63,2	60,2
1978	62,5	59,9
1979	62	59,8
1980	61,5	59
1981	61,1	58,9
1982	61	59,2
1983	61	58,1
1984	60,7	57,4
1985	60,6	57,5
1986	60,1	57,2
1987	59,4	56,3
1988	58,8	55,9
1989	58,7	55,9
1990	58,5	56,1
1991	58,8	56,5
1992	58	55,4
1993	57,9	56,8
1994	58	56,8
1995	58,3	56,4
1996	57,9	55,5
1997	58,5	56,8
1998	58,5	56,8
1999	58,1	57,6
2000	58,5	57,1
2001	58,5	57
2002	58,5	56,8
2003	57,6	56,4
2004	58,6	57
2005	58,7	57,6
2006	59	57,9
2007	59,9	59
2008	59,9	59,3
2009	59,5	59,5
2010	60,6	59
2011	59,6	59
2012	59,6	58,7
2013	59,8	59
2014	59,9	59,2
2015	60,1	59,6
2016	61,3	59,7
2017	61,7	60,1

Bron: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/04/29/de-wettelijke-en-effectieve-pensioenleeftijd-in-cijfers/> op basis van OESO-cijfers.

Figuur 1: Evolutie gemiddelde effectieve pensioenleeftijd in België naar geslacht 1970 -2017

Bron: VRT nieuws. [De wettelijke en effectieve pensioenleeftijd in cijfers](#), 29 april 2019

De gemiddelde effectieve pensioenleeftijd was in België het hoogst in de eerste helft van de jaren 1970 met 64 jaar voor mannen en 63 jaar voor vrouwen. Sindsdien gingen mensen steeds vroeger met pensioen. Bij vrouwen was de gemiddelde pensioenleeftijd het laagst in 1992 met 55 jaar en 4 maanden. Bij mannen was de gemiddelde pensioenleeftijd het laagst in 2003 met 57 jaar en 6 maanden. De daling was te wijten aan de invoering van de eindeloopbaanmogelijkheden (brugpensioen, vervroegd met pensioen). Sinds 2015 is er een duidelijke kentering zichtbaar. Zowel bij mannen als vrouwen gaat de effectieve gemiddelde pensioenleeftijd duidelijk de hoogte in, met 61 jaar en 7 maanden voor mannen en 60 jaar en een maand voor vrouwen in 2017. Mannen zijn in de periode van 1970 tot 2017 altijd (gemiddeld) op latere leeftijd dan vrouwen met pensioen gegaan, behalve in 2009 (59 jaar en 5 maanden voor mannen én vrouwen).

Tewerkstellingskloof tussen Belgen en niet-EU28 inwoners

Tabel 6 Evolutie van de kloof van de tewerkstellingsgraad bij 20 tot 64-jarigen in België en Vlaanderen tussen Belgen en niet-EU-28 inwoners in procentpunten 2010 - 2018

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018
België									
Totaal	28,5	29,1	29,7	28,8	28,2	25,8	27,2	28,2	27,5
M	21,1	22,4	25,1	23,5	21,5	19,4	20,1	18,2	18,1
V	35,1	35,7	34,2	34,4	34,4	31,5	33,6	37,1	36,8
Vlaanderen									
Totaal	28,9	26,5	29,7	26,5	28,3	24,1	27,1	30,0	25,1
M	19,2	17,3	23,3	21,0	18,7	16,4	19,1	17,6	14,8
V	38,0	34,6	35,7	32,1	36,4	30,3	33,6	39,7	35,2

Bron: op basis van Statbel EAK

*breuk in resultaten wegens grondige hervorming EAK (Enquête naar de arbeidskrachten)

De kloof van de tewerkstellingsgraad tussen Belgen en niet-EU28 inwoners is aanzienlijk groter bij vrouwen dan bij mannen zowel op Belgisch als op Vlaams niveau. In 2018 is de kloof zowel bij mannen als bij vrouwen in Vlaanderen wat smaller geworden, vergeleken met bijna 10 jaar geleden.

De doelstelling van minder dan 16,5 procentpunten is voor België nog niet in zicht.

Tewerkstellingsgraad van migrantenvrouwen

Op 17 oktober 2018 stelde de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid (HRW) zijn verslag over de situatie van de immigranten, geboren buiten de Europese Unie, op de Belgische arbeidsmarkt voor. De tewerkstellingsgraad van niet-EU-immigranten ligt in de buurt van 50 % volgens de HRW. Dat niveau ligt 20 procentpunt lager dan dat van de in België geboren personen. In vergelijking met de andere EU-landen is dat de laagste tewerkstellingsgraad. Inactiviteit komt zeer vaak voor bij vrouwelijke niet-EU-immigranten; 61 % van hen zijn huisvrouw, terwijl dat maar het geval is voor 25 % van de niet-EU-immigranten vrouwen. De HRW stelt de doelstelling 10/10 voor. Het komt erop aan om de tewerkstellingsgraad van de buiten de EU geboren personen in 10 jaar tijd met 10 procentpunt te verhogen, dus van 52 tot 62 %.

Ook het Adviescomité voor de Maatschappelijke Emancipatie van de Kamer beveelt in zijn Verslag over Gender en werk (13 september 2018) aan dat er nog inspanningen moeten geleverd worden om de participatie van vrouwen uit etnische minderheden op de arbeidsmarkt te verbeteren. Dit kan door een specifiek activeringsbeleid te voeren dat het bewustzijn bij die vrouwen wil aanscherpen, hen advies verleent, hen een opleidingsaanbod verstrekt enzovoort, om de werkloosheidsval te kunnen vermijden.

Het Jaarboek Armoede en sociale uitsluiting 2018 stelt ook vast dat vrouwen met migratieachtergrond nog steeds ondervertegenwoordigd zijn op de arbeidsmarkt. De drempels waarmee bijvoorbeeld vrouwen met Marokkaanse roots worden geconfronteerd in hun zoektocht naar werk:

- Voor eerste generatie migrantenvrouwen speelt vooral: een gebrekkige kennis van de Nederlandse taal; een minder hoog opleidingsniveau; beperkte informatie met betrekking tot de arbeidsmarkt; de moeilijke combinatie werk-gezin.
- De tweede generatie vrouwen ervaart vooral problemen in de schoolloopbaan: een gebrek aan opvolging door de ouders door te weinig aan kennis; (negatieve) adviezen vanuit het onderwijs; een gebrek aan rolmodellen in hun omgeving waardoor ze minder vaak verder studeren; ook discriminatie en de moeilijke aanvaarding van de hoofddoek spelen mee.

Kennis van de Nederlandse taal zou in sommige segmenten van de arbeidsmarkt geen vereiste hoeven te zijn om in te treden, aldus het Jaarboek: werknemers kunnen de taal

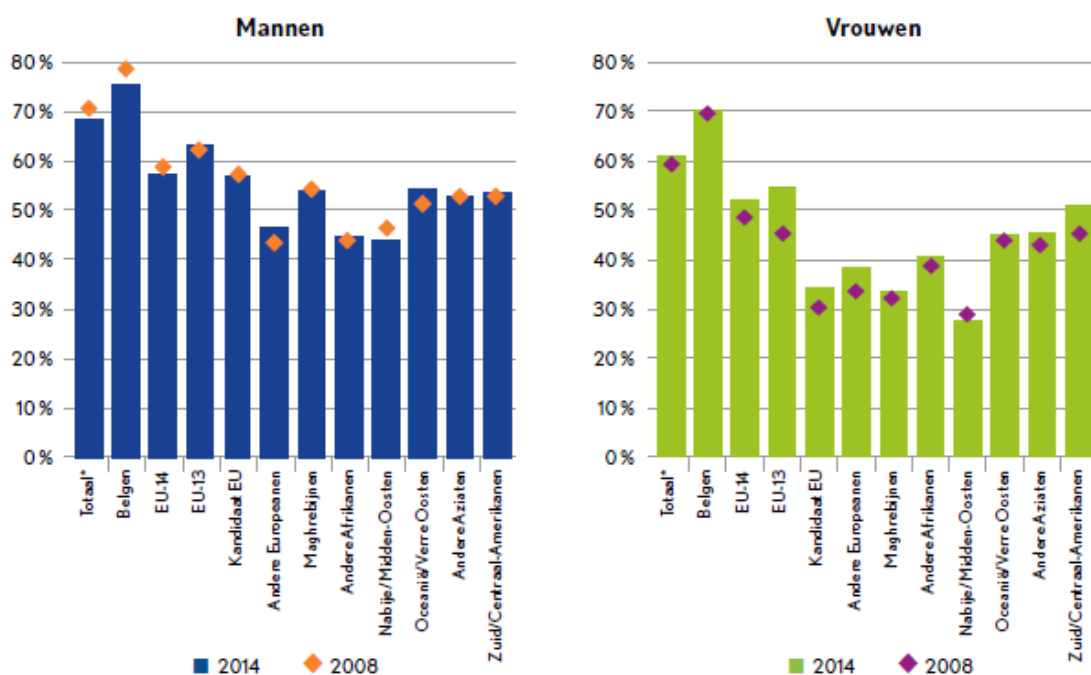
leren op de werkvloer. Ook de combinatie van werken en het volgen van taalcursussen in de vorm van parallelle trajecten is een efficiënte manier om arbeidspotentieel niet onbenut te laten. Ouders ervaren een gebrek aan middelen en kennis voor het opvolgen van het schooltraject. Zij moeten dan ook ondersteund worden. Ook leerkrachten moeten worden gesensibiliseerd om stigmatisering op de schoolbanken en ontmoediging van studenten tegen te gaan. In publieke en privé instanties moet de vraag naar neutraliteit herzien worden.

Ella vzw, die zich richt op migrantenvrouwen, stelt dat migrantenvrouwen die wel een job hebben, het laagst betaalde werk of het meest onzichtbare zorgwerk verrichten. Velen onder hen werken onder hun opleidingsniveau en ze hebben dagelijks te maken met racisme, discriminatie en seksisme. Migrantenvrouwen met of zonder papieren die in de huishoudelijke en zorgsector werken, hebben soms te maken met zware werkomstandigheden.⁷

De [socio-economische monitoring van UNIA](#) 2017 tekent een **tewerkstellingsgraad van vrouwen met een migratieachtergrond op van 37%** en als ze kortgeschoold zijn van 35%. De Monitoring 2017 wijst ook op de belangrijke rol van de gezinssamenstelling en van het geslacht. De loon- en tewerkstellingskloof tussen mannen en vrouwen is in de periode van 2008 tot 2014 kleiner geworden, maar blijft groot, zeker wanneer men met de origine rekening houdt. Vooral bij vrouwen met kinderen is die opvallend. Vrouwen van vreemde origine, hoewel die een hoger opleidingsniveau hebben, zijn opvallend vaak in de lagere loonniveaus terug te vinden. De oververtegenwoordiging van vrouwen van vreemde origine met een werkloosheidsuitkering bevestigt de hypothese van de werkloosheidsval: het lage loon laat niet toe om de kosten gelinkt aan werk (crèches, kinderopvang, transport enz.) en het verlies van de werkloosheidsuitkering te compenseren.

⁷ Ella vzw, [Anders gaan werken: vrouwen met een migratieachtergrond op de Vlaamse arbeidsmarkt. Nood aan een specifiek arbeidsmarktbeleid voor vrouwen met een migratieachtergrond](#), 2016

Figuur 2: Tewerkstellingsgraad van personen van 20 tot 64 jaar naar geslacht en origine 2008-2014

* inclusief onbepaald

Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Bron: UNIA, Socio-economische monitoring 2017, p. 33.

UNIA stelt vast dat de tewerkstellingsgraad van vrouwen voor alle origines zowel in 2008 als in 2014 lager is dan die van mannen. De tewerkstellingskloof tussen vrouwen en mannen is zelfs uitgesproken groot in het geval van de kandidaat EU-origine (22,6 procentpunten), de Maghrebijnse origine (20,3 procentpunten) en het Nabije/Midden-Oosten (16,1 procentpunten). Voor alle origines zijn zowel de gendertewerkstellingskloof (uitgezonderd Oceanië/Verre Oosten) als de genderwerkloosheidskloof geslonken tussen 2008 en 2014 omdat de werkloosheidsgraad bij vrouwen van vreemde origine licht is afgenomen. Hun tewerkstellingsgraad nam toe in alle gevallen behalve bij vrouwen uit het Nabije/Midden-Oosten. De meest opvallende toename tussen 2008 en 2014 van de vrouwelijke tewerkstellingsgraad is er bij de EU-13-origine (+9,7 procentpunten).

Het Minderhedenforum somt ook verschillende obstakels op: onder meer een gebrek aan een netwerk wat de combinatie werk en gezin bemoeilijkt; een beperkte talenkennis, opleiding en discriminatie; de moeilijkheid om kinderopvang te betalen en om aan een plaats in de crèche te geraken. Zij botsen op een muur van regelgeving.⁸ De

⁸ Sanghmitra Bhutani van het Minderhedenforum legde uit op een studievoormiddag 'gratis kwalitatieve kinderopvang' (georganiseerd door de Vrouwenraad op 6 juni 2019), hoe het aanbod van inkomensgerelateerde opvang ontoereikend is voor kansarme moeders met een migratieachtergrond.

activeringstrajecten voor de werkzoekenden bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling duren lang en ze bereiken te weinig de meest kwetsbare werkzoekenden.⁹

Een onderzoek van view.brussels, het Brussels observatorium voor werk en opleiding¹⁰ stelt volgende obstakels vast voor mensen met buitenlandse roots:

- Of de personen van buitenlandse afkomst de Belgische nationaliteit hebben of niet lijkt geen verschil te maken voor hun kansen op de arbeidsmarkt.
- Een diploma is geen garantie op een job. Bij een gelijk opleidingsniveau zijn de doorstroomcijfers naar werk minder hoog dan bij mensen met Belgische roots.
- De ondertewerkstelling is het sterkst bij jonge vrouwen van Maghrebijnse en Turkse afkomst. Nochtans zijn ze gemiddeld hoger opgeleid dan mannen van die afkomst. Bij deze vrouwen is er sprake van een kruising van mogelijke discriminatie-elementen: zowel op basis van geslacht, afkomst als religie (hoofddoek).
- Er is ook een sterk verband tussen woonplaats, afkomst en werkloosheid. De onderzoekers stellen een dubbel fenomeen vast van etnische en sociaal-ruimtelijke segregatie in het BHG.

Tewerkstellingsgraad naar onderwijsniveau

Tabel 7 Evolutie tewerkstellingsgraad naar onderwijsniveau van de 20 tot 64-jarigen in België 2010 -2018

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018
Laag									
T	39,1	38,4	38,1	37,5	37,3	36,0	36,0	35,5	35,5
M	46,9	46,1	45,7	44,4	43,7	42,0	42,0	41,9	41,4
V	30,8	30,0	29,8	29,9	30,1	29,4	29,5	28,5	29,0
Midden									
T	65,7	65,6	65,2	65,3	63,8	64,0	64,4	65,1	66,6
M	72,6	72,2	71,8	71,1	69,3	69,5	70,9	71,7	72,4
V	58,2	58,5	57,9	58,9	57,8	57,9	57,1	57,7	60,0
Hoog									
T	81,9	82,0	81,7	81,0	81,9	81,8	82,2	82,2	83,4
M	84,6	84,7	84,3	84,1	84,3	84,1	84,4	85,0	85,8
V	79,5	79,7	79,5	78,4	80,0	79,9	80,3	79,8	81,4

Bron: op basis van Statbel S2.003 Werkgelegenheidsgraad naar geslacht en onderwijsniveau 15-64 jaar EAK
*breuk in resultaten wegens grondige hervorming EAK (Enquête naar de arbeidskrachten)

⁹ De Standaard, 17 mei 2019, p. 25.

¹⁰ Profiel en traject van de werkzoekenden in het Brussels hoofdstedelijk gewest - Monitoring volgens origine - Juni 2019

Hoe lager het onderwijsniveau, hoe lager de tewerkstellingsgraad. De tewerkstellingsgraad is lager bij vrouwen dan bij mannen in de drie onderwijsniveaus.

Er is een daling van de tewerkstellingsgraad bij mensen met een laag onderwijsniveau tussen 2010 en 2018, in mindere mate bij vrouwen dan bij mannen. De kloof tussen mannen en vrouwen daalt van 16,1 procentpunt in 2010 naar 12,4 procentpunt in 2018, dus met 22,98%.

Bij de midden geschoolden blijft de tewerkstellingsgraad stabiel bij mannen. Bij vrouwen is er een minieme stijging. De kloof tussen mannen en vrouwen versmalt lichtjes van 14,4 naar 12,4 procentpunt, dat is met 13,88%.

Zowel bij de hooggeschoolde mannen als vrouwen neemt de tewerkstellingsgraad lichtjes toe. De kloof tussen mannen en vrouwen daalt van 5 naar 4,4 procentpunt, bijgevolg met 12%.

NEET-jongeren

NEET-jongeren (not in education, employment or training) zijn jongeren tussen 15 en 24 jaar die: geen opleiding volgden in een referentieperiode van 4 weken; geen regulier onderwijs volgen; niet aan het werk zijn als jobstudent; geen opleiding volgen buiten het regulier onderwijs; niet aan het werk zijn.

Deze jongeren blijven onder de radar van instellingen die ondersteuning en hulp bieden bij onderwijs, welzijn en werk. Zij verschillen van jongeren in (jeugd)werkloosheid, die wél gekend zijn bij de VDAB en daardoor gepaste ondersteuning genieten.¹¹

Tabel 8 Evolutie percentage jongeren van 15 tot 24 jaar naar geslacht dat noch werk heeft en noch onderwijs, noch opleiding volgt in België en Vlaanderen (NEET) 2010 - 2018

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018
België									
Totaal	10,9	11,8	12,3	12,7	12,0	12,2	9,9	9,3	9,2
M	10,8	11,6	12,5	13,2	12,6	15,2	10,1	10,0	9,4
V	10,9	12,0	12,2	12,1	11,5	11,8	9,7	8,7	8,9
Vlaanderen									
Totaal	7,5	8,5	9,2	10,5	9,8	9,5	7,5	7,2	7,8
M	7,5	8,5	9,4	10,8	9,9	10,0	8,0	7,7	7,8
V	7,4	8,4	9,0	10,1	9,6	8,9	7,0	6,6	7,8

Bron: op basis van Statbel EAK

*breuk in resultaten wegens grondige hervorming EAK (Enquête naar de arbeidskrachten)

¹¹ [Vlaanderen is onderwijs en vorming, NEET-jongeren/definitie](#)

België telt in 2018 ruim 9% NEET-jongeren en Vlaanderen bijna 8%. Wat België betreft is het aandeel NEET-jongeren tussen 2010 en 2018 met 1,7 procentpunt gedaald. In Vlaanderen staat het aandeel op hetzelfde niveau. In 2013 was het percentage NEET-jongeren het hoogst met bijna 13% in België en 10,5% in Vlaanderen. In 2018 is in Vlaanderen het aandeel NEET-meisjes even hoog als het aandeel NEET-jongens. Voor België noteren we een klein verschil met 0,5 procentpunt meer NEET-jongens dan meisjes.

Tewerkstellingsgraad personen met belemmeringen

Een arbeidshandicap is :

"Elk langdurig en belangrijk probleem van deelname aan het arbeidsleven dat te wijten is aan het samenspel tussen functiestoornissen van mentale, psychische, lichamelijke of zintuiglijke aard, beperkingen bij het uitvoeren van activiteiten en persoonlijke en externe factoren." In 2008 is deze definitie ingeschreven in het decreet tot oprichting van de VDAB. Het gaat om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en daarin zitten twee categorieën: A= arbeidsgehandicapten en B = mensen die een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt om andere redenen dan een gezondheidsprobleem (aandoeningen, ziektes of letsels en hun gevolgen).¹²

Personen met een arbeidshandicap zijn in Vlaanderen te vinden in de verschillende groepen van de arbeidsreserve. Ze komen in 2016 ten opzichte van hun proportie in de totale bevolking (14,9%) vaker voor bij de latente arbeidsreserve (23,5%) en andere inzetbare niet-beroepsactieven (29,4%). Een deel van hen kan ondergebracht worden bij de ontmoedigde werklozen.¹³

Tabel 9 Evolutie tewerkstellingsgraad van mensen met belemmeringen 15-64 jaar in Vlaanderen 2010-2015

Survey	Totale populatie	Mensen met belemmeringen	Lichte belemmeringen	Ernstige belemmeringen
EAK 2010	72,1	33,5	53,8	18,2
EAK 2011	71,8	38,6	55,9	21,9
EAK 2012	71,5	38,7	58,4	21,1
EAK 2013	71,9	40,4	58,4	23,8
EAK 2014	71,9	42,7	58,9	27,0
EAK 2015	71,9	43,1	61,9	25,6

Bron: [Definities en Statistieken over de arbeidsdeelname van mensen met een handicap](#), 2016, p. 12.

¹² Erik Samoy, Vlaanderen is werk. Deel I. [Definities en Statistieken over de arbeidsdeelname van mensen met een handicap](#), 2016, p. 6.

¹³ Michelle Sourbron, Sarah Vansteenkiste, Steunpunt Werk, [De arbeidsreserve op de Vlaamse arbeidsmarkt ontleed](#), Over.Werk, 2018/1, p. 7, 12.

De tewerkstellingsgraad van mensen met belemmeringen neemt toe met 9,6 procentpunt tussen 2010 van 33,5% naar 43,1% in 2015. De tewerkstellingsgraad is aanzienlijk hoger bij mensen met lichte belemmeringen dan bij degenen met ernstige belemmeringen. In 2015 bedraagt het verschil 36,3 procentpunt. Bij beide groepen is er een toename van de tewerkstellingsgraad sinds 2010.

Tabel 10 Tewerkstellingsgraad naar definitie van handicap en naar geslacht in België en de EU-28 in 2011

	Difficulty in basic activities		No difficulties in basic activities		Limitation in work caused by a health condition or difficulty in a basic activity		No limitation in work caused by a health condition or difficulty in basic activities	
	M	V	M	V	M	V	M	V
België	45,0	36,6	71,7	61,0	34,7	32,3	72,6	61,8
EU28	51,3	43,9	73,0	60,7	40,7	36,0	73,8	61,5

Bron: Bron: European Parliament, [Discrimination and Access to Employment for Female Workers with Disabilities](#), June 2017, p. 57

Vrouwen met moeilijkheden bij basisactiviteiten (36,6 % in België in 2011) of met gezondheidsproblemen hebben zowel in België als in de EU28 een lagere tewerkstellingsgraad dan mannen (45,0% in België in 2011). België scoort zowel bij mannen als bij vrouwen lager dan de EU28.

Tabel 11 Gender- en handicapkloof in procentpunt in de tewerkstellingsgraad 15-64 jaar naar definitie van handicap in België en de EU28 in 2011

	Difficulty in basic activities		Limitation in work caused by a health condition or difficulty in a basic activity	
	Gender gap	Disability gap	Gender gap	Disability gap
België	8,4	-24,4	2,4	-29,5
EU28	7,4	-16,8	4,7	-25,5

Bron: European Parliament, [Discrimination and Access to Employment for Female Workers with Disabilities](#), June 2017, p. 58.

België behoort tot de minder presterende landen in Europa. Volgens het HIVA is dit voor een stuk te verklaren door het feit dat een deel van deze doelgroep een dermate ernstige arbeidshandicap heeft dat betaalde arbeid verrichten zeer moeilijk is. Anderzijds geeft de hogere werkloosheidsgraad aan dat de drempel om effectief werk te vinden wanneer men actief participeert aan de arbeidsmarkt voor deze doelgroep ook veel hoger ligt. HIVA stelt dat de oorzaken vaak een samenspel zijn van factoren: het profiel aan de aanbodzijde en drempels op niveau van de werkzoekende (en werknemer), drempels aan de vraagzijde, drempels op niveau van de dienstverlening en het gevoerde beleid,.... De sociale

benadering van 'disability' streeft naar het recht op duurzame en kwaliteitsvolle tewerkstelling en het wegwerken van deze bestaande barrières, en focust op de sterktes en de arbeidscapaciteiten van personen met een handicap in plaats van de beperkingen en hun handicap. Om de tewerkstellingsgraad van personen met een arbeidshandicap te verhogen, moet het beleid zich volgens HIVA richten op (i) de beschikbare arbeidsreserve nl. de groep van niet werkende werkzoekenden met een arbeidshandicap die op zoek zijn naar werk maar moeilijk werk vinden, (ii) de potentiële arbeidsreserve nl. de groep van personen die op dit moment niet actief participeren aan de arbeidsmarkt maar mits de nodige ondersteuning wel kunnen toetreden, en op (iii) de groep van personen met een arbeidshandicap die aan het werk is maar onder hun niveau tewerkgesteld wordt (of in minder werkbare jobs waardoor de duurzaamheid van deze tewerkstelling onder druk komt te staan). Er moet dus volgens het HIVA ingezet worden op het verlagen van de drempels die de groep van personen met een arbeidshandicap ervaart zowel bij instroom op de arbeidsmarkt, het zoeken naar werk als tijdens hun loopbaan.¹⁴

Tewerkstellingsgraad van de Vlaamse kansengroepen

Tabel 12 Evolutie tewerkstellingsgraad naar kansengroepen in Vlaanderen 2003-2015

Werkzaamheidsgraad (20-64 jaar) naar kansengroepen, in %

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Doel Pact 2020
Vrouwen	59,6	61,5	62,8	63,4	64,9	66,1	65,7	66,7	66,4	66,2	Na ee	67,6	68,2	verdere stijging
Laaggeschoolden	52,2	52,7	52,6	52,5	54,3	53,4	52,6	53,3	52,0	51,7	De we	51,8	50,6	
Personen met een arbeidshandicap*	-	-	-	-	42,7	-	37,5	33,5	38,6	38,7	Omda	42,7	43,1	minstens 1 ppt./jaar
50-plussers	42,1	43,8	45,9	46,3	49,3	49,1	50,9	53,1	53,6	54,6	56,5	57,5	58,1	minstens 1 ppt./jaar
55-plussers	26,5	29,5	30,7	31,4	34,2	34,3	35,8	38,2	38,9	40,5	42,9	44,3	45,6	50%
Personen met een niet-EU-nationaliteit**	38,6	41,3	42,7	45,0	44,5	47,2	47,0	44,4	46,3	42,7	46,4	44,6	52,6	minstens 1 ppt./jaar
Personen geboren buiten EU**	-	-	48,9	51,1	51,4	56,3	53,4	53,4	53,0	51,8	54,9	53,3	53,7	minstens 1 ppt./jaar

* Tussen 2007 en 2009 is er een tijdreeksbreuk. Vanaf 2009 worden jaargegevens gebruikt, daarvoor zijn het tweede kwartaalgegevens.

** Tot 2004 niet-EU15-nationaliteit, voor 2005-2006 niet-EU25-nationaliteit, vanaf 2007 niet-EU27-nationaliteit en vanaf 2013 niet-EU28-nationaliteit.

Bron: [Vlaamse overheid, Pact 2020. Kernindicatoren meting 2016](#), p. 151

¹⁴ KULeuven/HIVA, [Personen met een arbeidshandicap op de arbeidsmarkt. Hefbomen voor een hogere werkzaamheidsgraad](#). Offerte in het kader van VIONA-oproep voor een studieopdracht 19/10/2018, p. 5.

Het hebben van kinderen

Tabel 13 Evolutie tewerkstellingsgraad vrouwen tussen 20 en 49 jaar met één kind of jongste kind onder 6 jaar in België 2010-2015

Met een kind of jongste kind jonger dan 6 jaar	Zonder kinderen	1 kind	2 kinderen	3 of meer kinderen
2010 Vlaams Gewest België		80,9 73,1	81,8 74,6	61,3 51,6
2011 Vlaams Gewest België		80,9 74,4	81,8 74,6	61,3 54,7
2012		71,3	74,7	51,0
2013	76,0	75,3	74,4	51,5
2014	75,2	73,9	74,0	51,7
2015	76,3	73,4	75,8	50,6

Bronnen: Kind & Gezin. Het Kind in Vlaanderen, 2012-2017

Tabel 14 Evolutie tewerkstellingsgraad vrouwen tussen 20 en 49 jaar met een kind of jongste kind van 6 tot 12 jaar in België 2010-2015

Met een kind of jongste kind van 6 tot 12 jaar	Zonder kinderen	1 kind	2 kinderen	3 of meer kinderen
2010 Vlaams Gewest België		83,5 75,1	81,8 74,6	73,7 68,7
2011 Vlaams Gewest België		83,5 76,8	88,0 82,1	73,7 67,6
2012		77,1	81,7	68,8
2013	76,0	76,3	81,3	69,6
2014	75,2	75,8	83,3	67,1
2015	76,3	76,9	81,7	64,6

Bronnen: Kind & Gezin. Het Kind in Vlaanderen, 2012-2017

De tewerkstellingsgraad van moeders met 2 kinderen is het hoogst, die met 3 of meer kinderen het laagst. Meer dan 70% van de moeders met 2 kinderen en het jongste kind onder de zes jaar is aan het werk. Bij het jongste kind tussen 6 en 12 jaar loopt de tewerkstellingsgraad bij deze moeders op tot boven 80%.

Bij moeders met 3 of meer kinderen schommelt de tewerkstellingsgraad rond de 50% wanneer het jongste kind jonger dan 6 jaar is en ruim in de 60% wanneer het jongste kind

tussen 6 en 12 jaar is .

Tussen vrouwen zonder kinderen en met één kind is er omzeggens geen verschil. Zij scoren tussen de 76 en 77% in 2015.

Tabel 15 Tewerkstellingsgraad volgens het aantal kinderen in België in 2018

	Mannen	Vrouwen
0 kinderen	79,1	78,0
1 kind	89,8	78,4
2 kinderen	92,3	79,9
3 en meer kinderen	86,6	60,1

Bron: <https://statbel.fgov.be/nl/visuals/arbeid-en-gender>

In 2018 is de tewerkstellingsgraad het laagst bij vrouwen met drie en meer kinderen (60%), terwijl die van mannen in dat geval op 86,5% ligt en dat is zelfs hoger dan mannen zonder kinderen (79%). Bij vrouwen zonder of met één kind is er nagenoeg geen verschil in tewerkstellingsgraad (ca. 78%) en met twee kinderen ligt de tewerkstellingsgraad bij hen iets hoger op 80%.

Mannen met twee kinderen hebben de hoogste tewerkstellingsgraad met 92%, gevolgd door mannen met één kind met 90%, drie en meer kinderen met 86,5% en zonder kinderen met 79%.

Vrouwen met twee kinderen hebben de hoogste tewerkstellingsgraad met 80%, gevolgd door één kind en zonder kinderen met ca. 78% en tenslotte met drie en meer kinderen met 60%.

Het verschil tussen mannen en vrouwen is het kleinst wanneer er geen kinderen zijn (1,1 procentpunt), gevolgd door één kind (11,4 procentpunt), vervolgens door twee kinderen (12,4 procentpunt) en tenslotte door drie en meer kinderen (26,5 procentpunt).

Het verlenen van zorg

Deeltijds werken en het opnemen van tijdskrediet en thematische verloven worden aangewend om werk en privé beter te kunnen combineren. De cijfers zitten in de tewerkstellingsgraad verrat. Toch hebben deze stelsels gevolgen op het vlak van economische onafhankelijkheid voor de betrokken werknemers.

Deeltijds werken

Tabel 16 Aandeel van de deeltijds werkenden in de totale werkgelegenheid naar geslacht en leeftijd in België en Vlaanderen in 2017

	Geslacht		Aandeel in totale werkgelegenheid			
			15-24 jaar	25-49	50-64	Totaal
België	M	DT	21,4	7,1	14,2	10,2
		VT	78,6	92,9	85,8	89,8
	V	DT	44,1	37,2	49,8	41,2

		VT	55,9	62,8	50,2	58,8
	T	DT	31,7	21,2	30,3	24,5
		VT	68,3	78,8	69,7	75,5
Vlaanderen	M	DT	18,5	6,5	15,7	10,1
		VT	81,5	93,5	84,3	89,9
	V	DT	42,3	38,1	53,8	42,9
		VT	57,7	61,9	46,2	57,1
	T	DT	29,4	21,4	32,9	25,3
		VT	70,6	78,6	67,1	74,7

Bron: Statbel EAK

Tabel 17 Deeltijds werk bij loontrekkenden volgens regime deeltijds werk naar geslacht in België 2017-2018

Deeltijds werk bij loontrekkenden volgens regime deeltijds werk naar geslacht in België in %		
	2017	2018
Totaal		
VT	72,7	72,9
DT 50%	10,6	10,6
DT 4/5 ^{de}	12,8	12,6
DT ander	3,9	4,0
Mannen		
VT	88,6	89,1
DT 50%	4,1	3,8
DT 4/5 ^{de}	5,3	5,4
DT ander	2,0	1,8
Vrouwen		
VT	55,5	55,8
DT 50%	17,8	17,7
DT 4/5 ^{de}	20,9	20,2
DT ander	5,9	6,2

Bron: Statbel EAK.

30 jaar geleden (1988) werkte 11% van de loontrekkenden deeltijds in België; 25,9% van de loontrekkende vrouwen en 2,1% van de loontrekkende mannen. In 2018 werkt 43,5% van de loontrekkende vrouwen deeltijds en 11% van de loontrekkende mannen. 4/5de werken is momenteel het populairste deeltijdse regime bij zowel vrouwen als mannen. De belangrijkste redenen voor loontrekkende vrouwen om deeltijds te werken zijn in 2018 'zorg voor kinderen of afhankelijke personen' (24,9%), gevolgd door 'andere persoonlijke of familiale redenen' (20,4%) en 'de gewenste job wordt enkel deeltijds aangeboden' (16,5%). Bij mannen zijn de voornaamste redenen: 'andere persoonlijke of familiale redenen' (19,8%), 'de gewenste job wordt enkel deeltijds aangeboden' (16,5%) en 'andere redenen' (11,4%). 11,1% van de deeltijds werkende mannen vindt geen voltijds werk.¹⁵

Onderbrekingsstelsels

¹⁵ Statbel. Deeltijds werk. Actueel, 29 maart 2019.

Tabel 18 Thematische verloven naar geslacht in België en Vlaanderen 2010-2018

Evolutie thematische verloven naar geslacht in België en Vlaanderen								
	België				Vlaanderen			
	T	M	V	%V	T	M	V	%V
2010	61.104	16.478	44.617	73,01	44.149	12.979	31.170	70,60
2011	63.152	17.689	45.462	71,98	45.150	13.616	31.534	69,84
2012	63.579	18.170	45.409	71,42	45.460	13.916	31.545	69,39
2013	70.545	20.453	50.092	71,00	51.036	15.787	35.248	69,06
2014	77.714	22.814	54.900	70,64	56.425	17.587	38.838	68,83
2015	79.138	23.655	55.483	70,10	57.344	18.169	39.175	68,31
2016	82.361	25.473	56.888	69,07	59.473	19.616	39.847	67,00
2017	87.528	28.136	59.392	67,85	63.078	21.461	41.617	65,97
2018	89.928	29.310	60.618	67,40	64.685	22.013	42.672	65,96

Bron: RVA Statistieken

Tabel 19 Tijdskrediet naar geslacht in België en Vlaanderen 2010-2018

Evolutie tijdskrediet naar geslacht in België en Vlaanderen								
	België				Vlaanderen			
	T	M	V	%V	T	M	V	%V
2010	137.399	52.505	84.894	61,78	97.484	38.326	59.158	60,68
2011	141.583	53.955	87.682	61,92	100.779	39.552	61.228	60,75
2012	142.805	54.293	88.512	61,98	101.671	39.753	61.918	60,90
2013	137.998	51.482	86.517	62,69	98.544	37.876	60.668	61,56
2014	139.058	51.487	87.571	62,97	99.772	38.075	61.697	61,83
2015	149.268	56.759	92.509	61,97	108.668	42.624	66.045	60,77
2016	138.650	52.707	85.944	61,98	101.234	39.744	61.490	60,74
2017	130.832	50.246	80.586	61,59	95.742	38.125	57.618	60,18
2018	122.028	46.795	73.233	60,01	89.708	38.826	53.882	60,06

Thematische verloven (ouderschapsverlof, palliatief verlof en verlof voor medische bijstand) en tijdskrediet met motief (zorg voor kind jonger dan 8 jaar) zijn twee systemen van loopbaanonderbreking die het mogelijk maken om je arbeidsprestaties tijdelijk te verminderen of te onderbreken.

In Vlaanderen zijn er 6,5 miljoen inwoners waarvan er 2,5 miljoen werken in loondienst. Daarvan zijn er in 2018 zo'n 64.700 die een thematisch verlof opnemen en zo'n 92.700 die van tijdskrediet gebruik maken. Bijgevolg gaat het om 6,3% van de werknemers die van deze onderbrekingsmogelijkheden gebruik maken.

Kinderopvang

Een studie van het Vlaams Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van 2013 over het gebruik van opvang voor kinderen jonger dan drie jaar¹⁶ bekeek het profiel van de niet-gebruikers van kinderopvang: 31.6% van de moeders bleek te werken; 18.5% was in onderbreking; 14.4% was werkloos; 30.3% was huisvrouw of studente; 5.2% gaf aan van nog in een andere werksituatie te verkeren. Verder leefde 19.6% van de gezinnen die geen gebruik maken van opvang in kansarmoede en was in 42.7% van de gezinnen de moeder van niet-Belgische origine.

De redenen van de niet-gebruikers (30% gebruikt geen opvang) waren: het welzijn van het kindje (43%); 33% was thuis; 21% had het werk onderbroken en zorgt als dusdanig zelf voor hun kindje; 14% vond de opvang te duur en bij 9% waren de uren van de opvang niet aangepast aan hun werkuren. Dit betekent dat een 30% niet-gebruikers van kinderopvang werkgerelateerde motieven opgeeft (21% en 9%).

Ongeveer een zelfde cijfer (30.1%) vinden we terug in het recente onderzoek van het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (2019). Hierin wordt vastgesteld dat bij de redenen voor het niet gebruiken van formele én informele opvang hebben te maken met het niet vinden van geschikte opvang doordat men bv. geen vertrouwen heeft in de opvang, de opvang te duur is of de opvanguren onaangepast zijn aan de werkuren. Daarnaast wordt er ook aangegeven dat men geen opvangplaats heeft gevonden, namelijk 11.3% van de niet-gebruikers kon niet terecht bij de formele opvang (voor 5.7% was dit de belangrijkste reden voor het niet-gebruik) en 12.7% kon niet terecht bij de informele opvang (voor 1.6% de belangrijkste reden voor het niet-gebruik).¹⁷

Meer diepgaand onderzoek is noodzakelijk over de relatie tussen het vinden van kinderopvang en tewerkstelling.

In de Scandinavische landen bijvoorbeeld is kwaliteitsvolle kinderopvang een basisrecht voor alle kinderen onder de drie jaar. De eigen bijdrage voor ouders is er laag en de tewerkstellingsgraad van vrouwen is bij de hoogste in de wereld.

Dergelijke opvang helpt werkende ouders om de combinatie gezin en werk draaglijker te maken. Het kan ook niet-werkende ouders (en dan vooral alleenstaande moeders) helpen om zich wat zorgelozer te focussen op het zoeken naar een job. En het kan kinderen uit een kansarmere omgeving helpen om te vermijden dat ze al van bij de start een achterstand oplopen.

¹⁶ Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, [Het gebruik van opvang voor kinderen jonger dan 3 jaar in het Vlaamse Gewest](#). Rapport 12, november 2013, p. 4, 65, 66, 67.

¹⁷ Eveline Teppers en wouters Schepers, Het gebruik van en de behoefte aan kinderopvang voor baby's en peuters jonger dan 3 jaar in het Vlaamse Gewest, SWVG-rapport 25, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Leuven, 2019, p. 7

Mantelzorgen

9% van de bevolking ouder dan 15 jaar doet aan mantelzorg minstens 1 x per week; vrouwen 11% versus mannen 8% (Belgische Gezondheidsenquête 2013).

Meer dan 20% van de 50-plussers in België verklaart dagelijks of wekelijks in te staan voor zorg of ondersteuning van een persoon uit hun omgeving (OECD, Health at a Glance 2013. Informal carers, 2013).

Er zijn ca. 600.000 mantelzorgers in Vlaanderen (Vlaams Mantelzorgplan 2016-2020).

60% van de mantelzorgers is vrouw (Vlaams Mantelzorgplan 2016-2020).

De gemiddelde mantelzorger is vrouw, tussen 45 en 64 jaar, leeft met partner, is beroepsactief (vol- of deeltijds) en in goede gezondheid (Vlaams Mantelzorgplan 2016-2020)

1 op 5 werkenden is mantelzorger.

50% van de geregistreeerde mantelzorgers heeft geen betaalde baan, 27% heeft een voltijdse baan, en 17% werkt deeltijds.¹⁸

20% van de mantelzorgers geeft aan geen betaalde job te hebben omwille van mantelzorg (Vlaams Mantelzorgplan 2016-2020). Mantelzorgers die deeltijds gaan werken of die hun job tijdelijk onderbreken of minder uren gaan werken via een thematisch verlof (voor palliatieve zorgen of voor medische bijstand) zijn wel opgenomen in de tewerkstellingsgraad maar worden geconfronteerd met inkomensverlies.

Huishoudens

Tabel 19 Evolutie aandeel huishoudens waar niemand betaald werk verricht, 18 tot 59 jaar, naar geslacht in België en Vlaanderen 2010-2018

	België			Vlaanderen		
	M	V	T	M	V	T
2010	11,0	14,1	12,5	7,2	9,5	8,3
2011	11,5	14,2	12,9	7,4	9,8	8,6
2012	11,6	13,9	12,7	7,6	9,7	8,6
2013	11,9	13,9	12,9	7,3	9,2	8,3
2014	12,1	13,8	13,0	7,8	9,4	8,6
2015	12,4	13,9	13,1	8,0	9,3	8,7
2016	11,6	13,3	12,4	7,5	9,4	8,4
2017	11,6	13,1	12,4	7,4	9,2	8,3

¹⁸ Melissa Desmedt et al., De economische waarde van mantelzorg en de financiële impact ervan op de ziekteverzekering, UHasselt). Steunpunt Werk en Sociale Economie.

2018	11,1	12,4	11,7	7,0	7,9	7,4
------	------	------	------	-----	-----	-----

Het percentage huishoudens waar niemand een job heeft is tussen 2010 en 2018 altijd hoger geweest in België (ruim 12%) dan voor Vlaanderen (ruim 8% en ruim 7% in 2018). Bij mannen blijft het aandeel ongeveer hetzelfde: rond 11% in België en rond 7% in Vlaanderen. Bij vrouwen is er een daling van het percentage. In België van 14 naar 12,5% en in Vlaanderen van bijna 8,5% naar 7,5%.

Tabel 20 Evolutie aantal huisvrouwen en huismannen in absolute cijfers naar geslacht in België 2010-2018 in België

	Huismannen	Huisvrouwen	Totaal
2010	15.705	472.492	488.197
2011	16.359	479.588	495.917
2012	18.015	461.334	479.650
2013	16.834	439.509	456.343
2014	17.376	430.216	477.592
2015	17.326	416.639	433.964
2016	17.282	413.284	430.566
2017	17.866*	361.918	379.784
2018	24.920	360.862	385.782

Bron: Statbel EAK

*Breuk in resultaten wegens grondige hervorming EAK (Enquête naar de arbeidskrachten)

Het aantal huisvrouwen neemt tussen 2010 en 2018 af met 111.630 en het aantal huismannen neemt toe met 9.215. Het aandeel huisvrouwen bedraagt 93,54% in 2018 terwijl het in 2010 nog 96,78% bedroeg.

Besluit obstakels

Voor 2019-2020 is er toch nog een weg te gaan voor het bereiken van de tewerkstellingsgraden in België en in Vlaanderen voor de 20 tot 64-jarigen, zeker voor vrouwen. Dit blijkt uit onderstaande stand van zaken:

Stavaza 2018 België op basis van EAK:

- Tewerkstellingsgraad vrouwen: 65,5% → 69% in 2020
- Tewerkstellingsgraad mannen: 73,9% (is behaald)
- Tewerkstellingsgraad mannen en vrouwen: 69,7% → 73,2% in 2020

Stavaza 2018 Vlaanderen op basis van EAK:

- Tewerkstellingsgraad vrouwen: 70,7%
- Tewerkstellingsgraad mannen: 78,5% (is behaald)
- Tewerkstellingsgraad mannen en vrouwen: 74,6% → 76% in 2020

Sociale variabelen die het behalen van een hogere tewerkstellingsgraad tegen 2020 voorsnog belemmeren zijn:

- *Geslacht* (zie hierboven)
- *Leeftijd*:
 - o 15 tot 24-jarigen hebben de laagste tewerkstellingsgraad (door studies en NEET-jongeren)
 - o Het aandeel NEET-jongeren neemt af voor België (van 10,9% in 2010 naar 9,2% in 2018), iets meer bij meisjes dan bij jongens. In Vlaanderen is het aandeel miniem toegenomen (van 7,5% in 2010 naar 7,8% in 2018). Hier is er geen verschil tussen meisjes en jongens.
 - o 55-64-jarigen hebben een lagere tewerkstellingsgraad dan de 25 tot 54-jarigen (50,3% voor België en 52,5% voor Vlaanderen; vooral vrouwen met respectievelijk 45,6% en 48,1%). De gemiddelde effectieve pensioenleeftijd is lager door vervroegde uittredesels tussen 1975 en 2015 maar nadien stijgend bij mannen en vrouwen en dat zal een impact hebben op tewerkstellingsgraad die zal stijgen.
- *Onderwijsniveau*: de tewerkstellingsgraad is het laagst bij het laag onderwijsniveau (35,5%), gevolgd door het midden onderwijsniveau (66,6%) en het hoog onderwijsniveau (83,4%). Het verschil tussen vrouwen en mannen met een laag onderwijsniveau is het grootst (in het nadeel van vrouwen).
- *De tewerkstellingskloof tussen Belg en niet-EU28 inwoner* ligt voor België op 27,5% en voor Vlaanderen op 25,1%. Zowel voor België als voor Vlaanderen is de kloof voor vrouwen groter (36,8% en 35,2%) dan die voor mannen (18,1% en 14,8%).
- *Mensen met belemmeringen/arbeidshandicap*: hoe ernstiger de arbeidshandicap hoe lager de tewerkstellingsgraad. In 2015 bedroeg de tewerkstellingsgraad voor mensen met belemmeringen 44,1% (met lichte belemmeringen 53,8% en met ernstige belemmeringen 25,6%). Belgische vrouwen met moeilijkheden bij basisactiviteiten (36,6 % in 2011) hadden een lagere tewerkstellingsgraad dan mannen (45,0% in 2011).
- *Het hebben van kinderen* (geen, één, twee, drie of meer): in 2015 was de tewerkstellingsgraad in België het laagst bij vrouwen met drie of meer kinderen (60,1%) en het hoogst bij mannen met twee kinderen (92,3%).
- *Het verlenen van zorg* via deeltijds werk en arbeidsonderbreking vormt een belangrijk obstakel voor tewerkstelling die garanties biedt op economische onafhankelijkheid...want in de tewerkstellingscijfers/graden zit eigenlijk veel onbetaalde zorg of gedeeltelijk onbetaalde zorg (bij de verlostelsels die forfaitaire compensatiepremies voorzien) verborgen. Nog steeds is de tewerkstellingsituatie van de moeder een belangrijke reden voor het gebruik van kinderopvang. Het gebrek hieraan kan een belangrijk obstakel vormen voor voldoende tewerkstelling van vrouwen.

Vrouwenraadaanbeveling

We stellen vast dat:

- De tewerkstellingsgraad van Belgische vrouwen die geen kinderen hebben nauwelijks verschilt van de totale tewerkstellingsgraad.
- Voornamelijk de opvang/zorg voor kinderen een obstakel is voor vrouwen om te werken, zeker met drie of meer kinderen of wanneer het jongste kind onder de zes jaar is.
- De tewerkstellingsgraad van migrantenvrouwen maar de helft is van de globale tewerkstellingsgraad.

Vermits landen waar kwaliteitsvolle kinderopvang een basisrecht is voor kinderen onder drie jaar, een hoge tewerkstellingsgraad voor vrouwen hebben, stellen wij voor dat het beleid zich bij ons ook focust op kinderopvang als basisrecht (zeer lage bijdrage of gratis), dat cultureel sensitief moet zijn. Dit leidt volgens de Vrouwenraad naar meer vrouwen op de arbeidsmarkt.